

Poglavlje 11

Πλάτωνος Κριτίας 114e

O tekstu

Kritija se ubraja među Platonove kasne dijaloge, iz razdoblja nakon filozofova drugog puta na Siciliju (367.). Dijalog je trebao biti središnji dio trilogije kojem bi prethodio *Timej*, a za njim bi slijedio *Hermokrat*, koji vjerojatno nikad nije napisan; i *Kritija* je ostao nedovršen.

Uz Sokrata, u razgovoru sudjeluju Atenjanin Kritija, pripadnik zloglasne tridesetorice tirana, zatim Hermokrat, vođa oligarhijske stranke u Sirakuzi, te filozof Timej iz Lokra u Italiji, naslovni lik dijaloga *Timej*. *Kritija* je posvećen slavi drevne Atene, njezinih građana, državnog ustroja i postignuća i po tome je sličan dijalogu *Meneksen*. Dok u *Meneksenu* Sokrat u pohvalnom govoru slavi Atenjane jer su odbili pokušaj Perzijanaca da pokore Grčku, ovdje drevna Atena, zamišljena kao idealna država, u borbi za opstanak pobjeđuje moćno svjetsko carstvo Atlantidu. Ta je sila prijetila da će pokoriti cijelu Europu i Aziju, no, udaljivši se od bogova, iznenada je potonula u ocean, i to prije devet tisuća godina.

Platon, tvorac mita o Atlantidi, nije mogao ni slutiti da će ljudi još tisućljećima kasnije s istom revnošću s kojom na mapama upisuju putanju Odisejevih putovanja tragati za potonulim divovskim otokom s one strane Heraklovih stupova.

Nakon što je rečeno da je moćna Atlantida mogla računati na obilje dobara iz inozemstva, u odabranom se odlomku opisuju prirodni resursi toga otoka.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plat. Critias 114e

Πλεῖστα δὲ ἡ νῆσος αὐτὴ παρείχετο εἰς τὰς τοῦ βίου κατασκευάς, πρῶτον μὲν ὅσα ὑπὸ μεταλλείας ὀρυττόμενα στερεὰ καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε, καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μόνον — τότε δὲ πλεόν ὀνόματος ἦν τὸ γένος ἐκ γῆς ὀρυττόμενον ὀρειχάλκου κατὰ τόπους πολλοὺς τῆς νήσου, πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν — καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα παρέχεται, πάντα φέρουσα ἄφθονα, τά τε αὖ περὶ τὰ ζῶα ἱκανῶς ἡμερα καὶ ἄγρια τρέφουσα. καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον· νομῆ γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζώοις, ὅσα καθ' ἔλη καὶ λίμνας καὶ ποταμούς, ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται, σύμπασιν παρῆν ἄδην, καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτα τῷ ζῳῷ, μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ. πρὸς δὲ τούτοις, ὅσα εὐώδη τρέφει που γῆ τὰ νῦν, ῥιζῶν ἢ χλόης ἢ ξύλων ἢ χυλῶν στακτῶν εἴτε ἀνθῶν ἢ καρπῶν, ἔφερέν τε ταῦτα καὶ ἔτρεφεν εὔ.

Analiza i komentar

Πλεῖστα δὲ
 ἡ νῆσος αὐτὴ
 παρείχετο
 εἰς τὰς
 τοῦ βίου
 κατασκευάς,
 πρῶτον μὲν

ὅσα
 ὑπὸ μεταλλείας
 ὀρυττόμενα στερεὰ
 καὶ ὅσα
 τηκτὰ γέγονε,
 καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον μόνον —
 τότε δὲ
 πλέον ὀνόματος ἦν
 τὸ γένος
 ἐκ γῆς ὀρυττόμενον
 ὀρειχάλκου
 κατὰ τόπους πολλοὺς
 τῆς νήσου,
 πλὴν χρυσοῦ
 τιμιώτατον
 ἐν τοῖς τότε
 ὄν —
 καὶ ὅσα ὕλη
 πρὸς τὰ
 τεκτόνων
 διαπονήματα
 παρέχεται,
 πάντα φέρουσα ἄφθονα,
 τά τε αὖ
 περὶ τὰ ζῶα
 ἱκανῶς
 ἡμερα καὶ ἄγρια
 τρέφουσα.

Πλειῖστα § 202

ἡ νῆσος § 82, § 83; sc. Ἀτλαντίς

δὲ čestica označava nadovezivanje na prethodni iskaz, § 515

αὐτῇ § 207, značenje u atributnom položaju § 378

- παρείχετο παρέχομαι pružati; 3. l. sg. impf. medpas.
 εἰς § 419 c
 τὰς... κατασκευάς § 90
 τοῦ βίου § 82, atributni položaj § 375
 πρῶτον μὲν... τότε δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: naj-
 prije... a tada...
 ὅσα § 219; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent Πλεῖστα
 ὅσα... ὀρυττόμενα στερεὰ καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε koordinacija (paralelizam)
 rečeničnih članova
 ὑπὸ prijedlog s g. uz pasiv § 437
 μεταλλείας § 90
 ὀρυττόμενα ὀρύττω kopati; n. pl. s. r. ptc. prez. medpas.
 στερεὰ... τηκτὰ § 103 (minerali i kamenje – metali)
 γέγονε γίγνομαι postajati, bivati; 3. l. sg. ind. perf. akt.; subjekt u pl. s.
 r., *verbum finitum* u sg.; sročnost § 361
 τὸ νῦν ὀνομαζόμενον... τότε δὲ πλεόν ὀνόματος... koordinacija usporednih re-
 čeničnih članaka: ono što se sad... a tada...
 ὀνομαζόμενον ὀνομάζω nazivati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.; ὀνομαζόμενον
 μόνον samo se naziva (= nije više od naziva)
 μόνον priložno LSJ μόνος B.II
 πλεόν... ἦν imenski predikat, Smyth 909
 πλεόν § 202; komparativ otvara mjesto genitivu
 ὀνόματος § 123; genitiv usporedbe § 404
 ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf.
 τὸ γένος § 153
 γῆς § 108
 ὀρυττόμενον ὀρύττω kopati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.
 ὀρειχάλκου § 82; ovisno o τὸ γένος, adnominalni genitiv (Smyth 1290-
 1296): vrsta „orihalk”
 κατὰ § 429. B.
 τόπους πολλοὺς § 82, § 196
 τῆς νήσου § 82, § 83
 πλήν prijedlog s genitivom
 χρυσοῦ § 107
 τιμιώτατον § 197; ovisno o τὸ γένος i ὄν
 ἐν § 426. a
 τοῖς τότε poimeničenje članom § 373
 ὄν εἰμί biti; n. sg. s. r. ptc.
 καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα... τὰ τε αὖ περὶ τὰ ζῶα koordinacija
 rečeničnih članaka sastavnim veznicima καὶ i τε, § 513.2
 ὅσα § 219; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu, antecedent Πλεῖστα

ὕλη § 90

πρὸς § 435 C. c. δ

τὰ διαπονήματα § 123

τεκτόνων § 131

παρέχεται παρέχομαι pružati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

πάντα § 193; objekt od φέρουσα

φέρουσα φέρω nositi; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; ovisno o ὕλη

ἄφθονα § 106

τά... περι τὰ ζῶα poimeničenje članom § 373

τὰ ζῶα § 82

ἡμερα... ἄγρια § 106, § 103; sc. ζῶα; objekti participa τρέφουσα

τρέφουσα τρέφω hraniti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; ovisno o ὕλη

καὶ δὴ καὶ

ἐλεφάντων

ἦν

ἐν αὐτῇ

γένος πλεῖστον·

νομὴ γὰρ

τοῖς τε ἄλλοις ζώοις,

ὅσα καθ' ἑλὴ καὶ λίμνας καὶ ποταμούς,

ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη

καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται,

σύμπασιν

παρῆν

ἄδην,

καὶ τούτῳ

κατὰ ταῦτά

τῷ ζώῳ,

μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ.

καὶ δὴ καὶ pa i § 513

ἐλεφάντων § 139; ovisno o γένος (v. niže); adnominalni genitiv (Smyth 1290-1296): vrsta „slonovi”

ἦν εἰμί postojati, LSJ s. v. A.I; 3. l. sg. impf.

αὐτῇ § 207.3; sc. τῇ νήσῳ

γένος § 153; otvara mjesto adnominalnom genitivu ἐλεφάντων
 πλεῖστον § 202
 νομῆ § 90
 γὰρ čestica najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja: naime..., § 517
 τοῖς τε ἄλλοις ζώοις... καὶ τούτῳ... τῷ ζώῳ koordinacija rečeničnih člana-
 ka s pomoću sastavnih veznika; dativima otvara mjesto predikat παρῆν
 τοῖς... ἄλλοις ζώοις § 202; § 82
 ὅσα... ὅσα τ' αὖ... καὶ ὅσα... odnosna zamjenica uvodi zavisne odnosne re-
 čenice koordinirane sastavnim veznicima, antecedent ζώοις
 καθ' ἑλῆ καθ' ἑλῆ < κατ' ἑλῆ < κατὰ ἑλῆ; § 68
 ἑλῆ... λίμνας... ποταμούς § 153, § 90, § 82
 τ' αὖ = τε αὖ § 68
 ὄρη § 153
 τοῖς πεδίοις § 82
 νέμεται νέμομαι na pašu íci, pasti; stanovati u čemu (na čemu); 3. l. sg.
 ind. prez. medpas.; subjekt u pl. s. r., *verbum finitum* u sg.; § 361
 σύμπασιν § 379
 παρῆν πάρειμι τινι biti komu na raspolaganju, LSJ πάρειμι II; 3. l. sg.
 impf.
 τούτῳ § 213.2
 κατὰ ταύτῃ jednako, na isti način; ταύτῃ, § 16, § 66
 τῷ ζώῳ § 82
 μεγίστῳ § 200
 πεφυκότι φύομαι po prirodi biti; d. sg. s. r. ptc. perf. akt.
 πολυβορωτάτῳ § 197

πρὸς δὲ τούτοις,

ὅσα εὐώδη

τρέφει που

γῆ

τὰ νῦν,

ρίζων ἢ χλόης ἢ ξύλων ἢ χυλῶν στακτῶν

εἴτε ἀνθῶν ἢ καρπῶν,

ἔφερέν τε

ταῦτα

καὶ ἔτρεφεν

εὔ.

δέ čestica označava nadovezivanje na prethodni iskaz: a...

πρὸς... τούτοις osim toga

τούτοις § 213.2

ὅσα uvodi zavisnu odnosnu rečenicu (u inverziji), antecedent ταῦτα: sve ono što...

εὐώδη § 153

τρέφει τρέφω hraniti, rađati (LSJ s. v. II.5); 3. l. sg. ind. prez. akt.

γῆ § 108

τὰ νῦν § 373; LSJ νῦν I.1

ρίζων... χλόης... ξύλων... χυλῶν § 97, § 90, § 82; genitivi ovisni o ὅσα εὐώδη

στακτῶν στάζω kapati; gl. pridjev στακτός; g. pl. m. r.

εἴτε... ἢ... koordinacija s pomoću rastavnih veznika: bilo... ili...

ἀνθῶν... καρπῶν § 153, § 82

ἔφερέν τε... καὶ ἔτρεφεν... koordinacija rečeničnih članaka s pomoću sastavnih veznika

ἔφερέν τε φέρω nositi; 3. l. sg. impf. akt.; enklitika § 39, § 40; subjekt je ἡ νῆσος

ταῦτα § 213.2; antecedent odnosne zamjenice ὅσα

ἔτρεφεν τρέφω hraniti; 3. l. sg. impf. akt.; subjekt je ἡ νῆσος